

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław TROCIUK

RPO-602129-VN-7006.3/08/PM

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, *10 lutego 2008 r.*

Pan
gen. Paweł Nasiłowski
Dyrektor Generalny
Służby Więziennej
Warszawa

Kierowniku Biura Rzecznika

W toku bieżącej pracy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich stwierdzono, iż w ostatnim czasie ponowiły się skargi od osób pozbawionych wolności, przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych, dotyczące stosowania kamer telewizji przemysłowej w jednostkach penitencjarnych.

Pozwalam sobie przypomnieć, że w sprawie dopuszczalności ich stosowania Rzecznik Praw Obywatelskich zwracał się już wcześniej do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (pismo nr RPO-572925/07 z dnia 29 stycznia 2008 r.), postulując doprecyzowanie w przepisach kwestii zasad stosowania monitoringu w jednostkach penitencjarnych. Pismem nr BDG-070/08 z dnia 13 lutego 2008 r. zapewniono, że wszelkie nieprawidłowości w zakresie praktyki stosowania monitoringu miały charakter wyłącznie incydentalny, a przedmiotowe kwestie zostaną uwzględnione w pracach nowelizacyjnych nad Kodeksem karnym wykonawczym, zaś do czasu ich uregulowania Centralny Zarząd Służby Więziennej miał podejmować czynności mające na celu zapobieganie uchybieniom w tym zakresie.

Sytuacja ta - na kanwie skargi osadzonego w Areszcie Śledczym w Lublinie podnoszącego przeprowadzanie kontroli osobistej w pomieszczeniu monitorowanym za pomocą kamer telewizji przemysłowej - była także przedmiotem wystąpienia Rzecznika do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej

nr RPO-566351/07 z dnia 30 lipca 2008 r. W odpowiedzi Dyrektor Generalny (pismo nr BDG-070-77/08/955 z dnia 28 sierpnia 2008 r.) stwierdził, że wskazany przypadek wynikał z rozszerzającej wykładni przepisów. Z pisma wynika także jednoznacznie, iż zostało wydane polecenie wyeliminowania dokonywania kontroli osobistych w pomieszczeniach wyposażonych w kamery telewizyjne oraz bezwzględnego przestrzegania w podległych jednostkach penitencjarnych zasad stosowania telewizji przemysłowej określonych w przepisach.

Sprawę tę Rzecznik poruszył także w wystąpieniu do Ministra Sprawiedliwości nr RPO-572925/07 z dnia 30 lipca 2008 r. W odpowiedzi, udzielonej z upoważnienia ministra przez podsekretarza stanu pana Zbigniewa Wronę (pismo nr DL-P-I-0760-12/08 z dnia 25 sierpnia 2008 r.), zawarto cyt. „Z całą pewnością podzielić natomiast należy pogląd Rzecznika Praw Obywatelskich, iż nie ma potrzeby rozszerzania zasad stosowania monitoringu poza przypadki określone w cytowanym powyżej rozporządzeniu (w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej), w szczególności na ... pomieszczenia, w których przeprowadzane są kontrole osobiste więźniów.”

Jak zaznaczono na wstępie, tożsame przedmiotowo wnioski pojawiają się nadal, w tym także skargi sporządzone przez osadzonych w Areszcie Śledczym w Lublinie, dotyczące dokonywania kontroli osobistych w pomieszczeniach wyposażonych w kamery telewizyjne (*vide* skargi Mirosława B. s. Stanisława z dnia 14 października 2008 r. oraz Roberta H. s. Stanisława z dnia 23 lutego 2009 r.).

W ramach prowadzonego postępowania wyjaśniającego w sprawie wniosku Mirosława B. s. Stanisława (sprawa Nr RPO-602129/08) uzyskano od Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Lublinie informację (pismo Ol/OP-072/4/09/2534 z dnia 2 lipca 2009 r.), iż przywrócono stosowanie kamer telewizji przemysłowej w pokojach, w których przeprowadzane są czynności procesowe. Jako przesłankę tej decyzji wskazano zalecenia zawarte przez sędziów penitencjarnych w sprawozdaniu z wizytacji doraźnej przeprowadzonej w dniu 19 stycznia 2009 r. oraz przez sędziego z wizytacji przeprowadzonej w ramach nadzoru penitencjarnego w dniach od 11 do 14 listopada 2008 r.

We wskazanych powyżej zaleceniach, stanowisko lubelskiej judykatury zostało oparte na wykładni rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz. U. z 2003 r. Nr 194, poz. 1902 ze zm.). W § 77 ust. 1 lit. k stwierdzono, iż w ochronie jednostki organizacyjnej można stosować zabezpieczenia techniczno-ochronne, a w szczególności urządzenia telewizji przemysłowej. Wyszło z tego błędny w mojej ocenie wniosek, że użycie w treści § 77 stwierdzenia „można” stwarza możliwość instalowania kamer w dowolnym miejscu, wskazując przy tym, iż jest to czynność fakultatywna, zaś decyzja w tym przedmiocie jest zależna od woli dysponenta. Jako uzasadnienie tego poglądu wskazano fakt montażu kamer w miejscach publicznych, konieczność zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonariuszy Służby Więziennej (których prawa są w ten sposób ograniczane kosztem praw osób osadzonych) oraz brak związku zamontowania monitoringu z naruszeniem dyspozycji art. 4 § 1 k.k.w.

Nadmieniam, że zgodnie z § 82 ust. 1 i 2 cytowanego rozporządzenia, miejsca i pomieszczenia dla osadzonego zakwalifikowanego jako wymagający osadzenia w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego lub zakładu karnego typu zamkniętego, w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo aresztu lub zakładu, wyznaczone do pracy, nauki, widzeń, czynności procesowych, odprawiania nabożeństw, spotkań religijnych i nauczania religii oraz zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu, wyposaża się odpowiednio w zabezpieczenia techniczno-ochronne, można je także wyposażać w urządzenia umożliwiające monitoring.

Ponownego podkreślenia wymaga, że z pism wniesionych przez wnioskodawców wynika, iż w pomieszczeniach wyposażonych w kamery przemysłowe przeprowadzane są ich kontrole osobiste. Informacja ta znajduje potwierdzenie w wyjaśnieniach nadesłanych przez Dyrektora Aresztu Śledczego w Lublinie. Z wyjaśnień Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Lublinie (pismo OI/OP-0510/261/08/S z dnia 22 stycznia 2009 r.) wynika zaś, że kamery służyły w celu nadzoru nad sposobem realizacji obowiązków służbowych, zaś serwery wizji, na których przechowywany był materiał, były zabezpieczone przed dostępem osób nieuprawnionych.

Ustosunkowując się do powyższego Rzecznik Praw Obywatelskich podtrzymuje stanowisko zajęte w piśmie nr RPO-566351/07 z dnia 30 lipca 2008 r., że przyjęte rozwiązania nie mogą być uznane za gwarantujące poszanowanie godności ludzkiej osadzonego w trakcie wykonywania tej czynności. Brak jest bowiem pewności odnośnie ograniczenia dostępu do obrazu z kamery na monitorze, jak również do jego zapisu na urządzeniu utrwalającym wyłącznie do osób uprawnionych, jak również zasad i kryteriów ustalania uprawnień poszczególnych osób do tego dostępu. Z obserwacji poczynionych w trakcie wizytacji jednostek penitencjarnych prowadzonych w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji wynika, iż w pomieszczeniach wyposażonych w monitory przebywa znacznie szersza grupa funkcjonariuszy, niż osoby uprawnione do nadzorowania wykonywania czynności ochronnych (także z innych pionów służbowych), a nierzadko są to także kobiety (co w koniunkcji z systemem monitoringu pomieszczeń, w których przeprowadzane są kontrole osobiste stanowić może faktyczne naruszenie dyspozycji art. 116§3k.k.w.).

Rozważając wyszczególnione powyżej zarzuty należy mieć na względzie, że intencją prawodawcy jest niewątpliwie - zgodnie z dyrektywą art. 4 § 1 k.k.w. - szerokie potraktowanie kwestii poszanowania godności ludzkiej skazanego. Jednym z przejawów tej troski jest choćby zapis wchodzącego w życie art. 73a § 5 k.k.w. (w brzmieniu nadanym art. 1 pkt. 1 ustawy nowelizującej z dnia 18 czerwca 2009 r. - Dz. U. Nr 115, poz. 963), w myśl którego obraz z kamer systemu telewizji przemysłowej, zainstalowanych w części celi mieszkalnej przeznaczonej do celów sanitarno-higienicznych oraz w łaźniach, ma być przekazywany na monitory lub do urządzeń utrwalających, w sposób uniemożliwiający ukazywanie intymnych części ciała skazanego oraz wykonywanych przez niego intymnych czynności fizjologicznych.

Nie powinno budzić wątpliwości, iż czynności określone we wskazanym powyżej przepisie są tożsame z obowiązkami osób pozbawionych wolności będącymi skutkiem poddania się kontroli osobistej, polegającej na oględzinach ciała oraz sprawdzeniu odzieży, bielizny i obuwia. Dlatego też aspekt ten powinien być uwzględniany przy podejmowaniu przez dyrektorów jednostek penitencjarnych decyzji o stosowaniu monitoringu w określonych miejscach i pomieszczeniach, w trybie wchodzącego w życie art. 73a § 8 k.k.w.

Kierując się wskazanymi powyżej okolicznościami, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się ponownie do Pana Dyrektora o podjęcie stosownych czynności niezbędnych, zgodnie z art. 78 § 2 k.k.w., dla prawidłowego i praworządnego wykonywania kary pozbawienia wolności. Proszę również Pana Dyrektora o odniesienie się do kwestii prawidłowości przedstawionego powyżej sposobu wykonywania kontroli osobistej osób pozbawionych wolności w Areszcie Śledczym w Lublinie.

Z poważaniem

